

Resultaten ODE Sectorbarometer 2022 – 2023

Hoe kijkt de hernieuwbare energiesector naar de toekomst na het turbulente jaar 2022?

- *Vrijwel alle deelsectoren verwachten hogere groei*
 - *Sterke groei wordt verwacht in de warmtepompsector, flexibiliteit en vraagsturing en duurzame mobiliteit;*
 - *Maar de bio-energiesector kampt met een negatieve beleidscontext;*
 - *Ook de dalende prijzen voor fossiele energie bemoeilijken de verdere ontwikkelingen opnieuw, vergeleken met 2022;*
- *Groei vertaalt zich in nood aan bijkomende tewerkstelling*
 - *Maar bijna driekwart van de bedrijven geeft aan dat voldoende gekwalificeerd personeel vinden moeilijk tot zeer moeilijk is;*
- *Een stabiel regelgevend kader is de hoofdvereiste voor verdere ontwikkeling onshore wind;*
- *De warmtepompsector schuift als belangrijkste punt een taks shift van elektriciteit naar fossiele brandstoffen naar voren;*
- *De warmtenet-sector is optimistisch, maar ontwikkelingen in bestaande bebouwing gaan veel moeizamer;*
- *Transparante regelgeving (48%), meer investeringszekerheid (45%) en voldoende beschikbaar personeel (32%) worden als belangrijkste voorwaarden om een gezonde groei en innovatie te verzekeren in de zonnepanelen-sector genoemd;*
- *De markt is klaar om de flexibiliteit te bieden die nodig is om veel meer hernieuwbare energie te integreren, zowel op het transmissienet als het distributienet.*

Dirk Van Evercooren, algemeen directeur ODE: “Nu de milieu- en menselijke kosten van fossiel energiegebruik steeds duidelijker worden en we dringend onze afhankelijkheid ervan moeten afbouwen, is een toekomstgericht kader voor de sector van de duurzame energie absoluut noodzakelijk. Het beleid kan zeker nog op ettelijke vlakken een tandje bijsteken om onze samenleving en economie duurzaam te maken, zeker nu de energieprijzen voor fossiele energie weer sterk gedaald zijn. De bijdrage van hernieuwbare energie aan onze bevoorradingszekerheid en economische draagkracht is door de energiecrisis boven elke twijfel bewezen.”

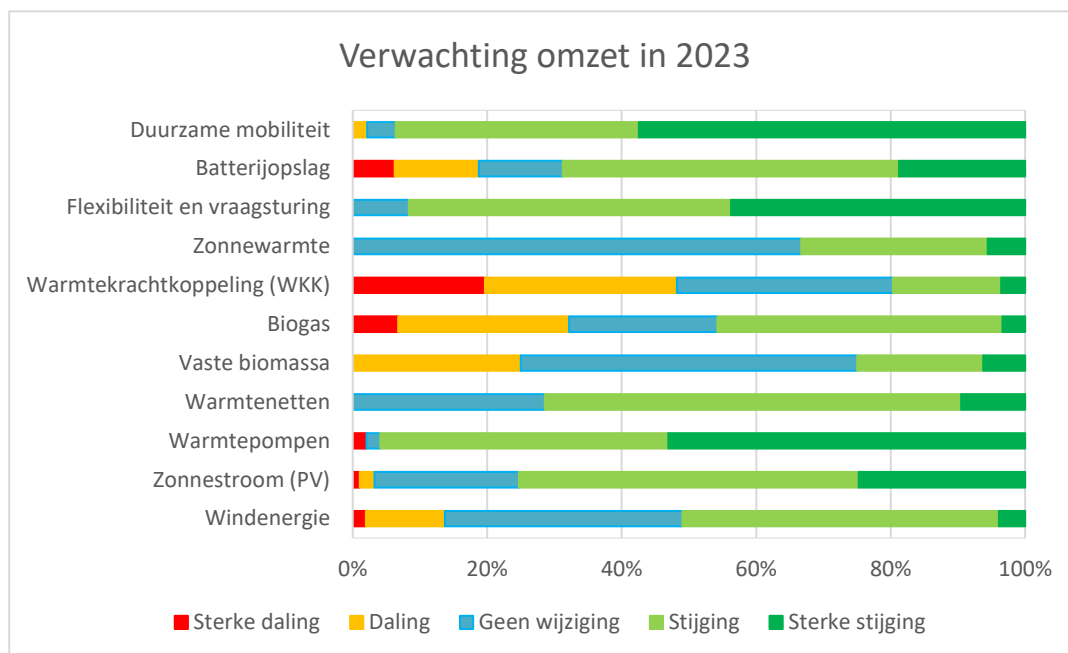
ODE organiseert elk jaar een bevraging van de sector om te peilen naar het voorbije jaar en de verwachtingen voor het huidige jaar. Hieronder vindt u een synthese van de resultaten.

De verwachtingen

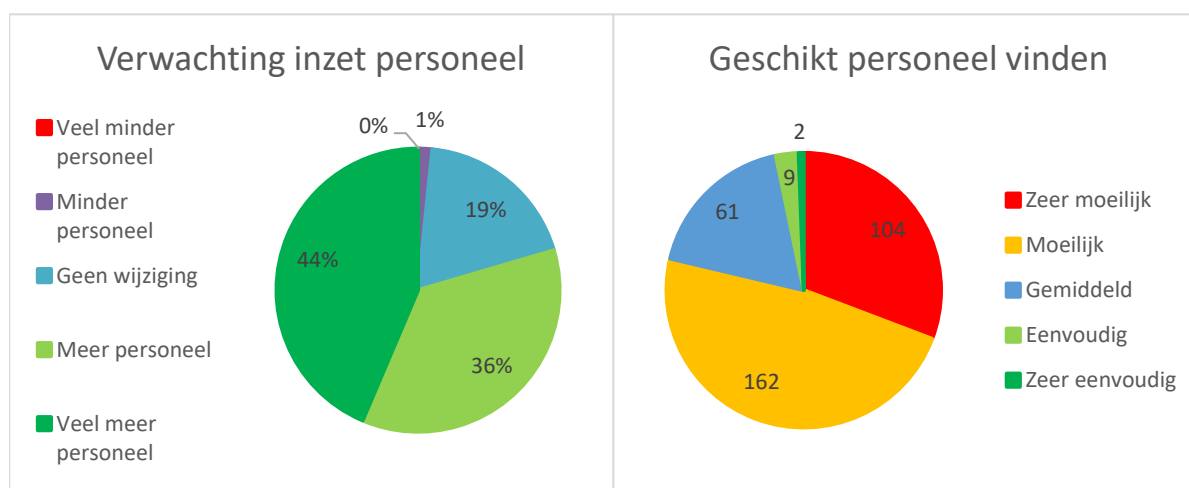
De internationale ontwikkelingen en de keuze om de afhankelijkheid van Russisch aardgas af te bouwen hebben een duidelijke impact op de hernieuwbare energiesector. Het is voor veel mensen, maar vooral ook bedrijven, duidelijk geworden dat hernieuwbare energie de oplossing is voor de problemen die zich de afgelopen tijd stelden. Hernieuwbare energie verhoogt de energieonafhankelijkheid en zorgt via eigen productie voor voorspelbare en lagere energieprijzen.

Dit toont zich in de hoge verwachtingen voor bijna alle bevraagde deelsectoren. Sterke groei wordt verwacht in de warmtepompsector, flexibiliteit en vraagsturing en duurzame mobiliteit. De elektrificatie van verwarming en mobiliteit bieden bijkomende kansen omdat deze goed samengaan met de integratie van meer hernieuwbare energie en veel energie besparen.

Tegen de algemene trend in zijn de verwachtingen voor de bio-energiesector minder positief waarbij er aangegeven wordt dat dit voornamelijk komt door recente aanpassingen op het vlak van beleid. Deze onzekerheid zorgt er ook voor dat bijna de helft van de bio-energiesector aangeeft moeilijker financiering te krijgen voor hun projecten.

De hernieuwbare energiesector groeit en zorgt elk jaar voor meer en meer jobs. In vergelijking met vorig jaar worden er zelfs meer aanwervingen verwacht, maar is het duidelijk nóg moeilijker geworden om geschikt personeel te vinden. **Bijna driekwart van de bedrijven geeft aan dat voldoende gekwalificeerd personeel vinden moeilijk tot zeer moeilijk is**, terwijl er door de meeste sectoren aangegeven wordt dat ze bijkomende aanwervingen willen doen.

Windenergie

Investeringszekerheid dreigt een risico te worden

Bijna acht op tien van de respondenten, nog meer dan vorig jaar, geeft aan dat een stabiel regelgevend kader de hoofdvereiste is om een gezonde groei en innovatie in de windsector te verzekeren. Het belang aan meer investeringszekerheid stijgt naar de tweede plaats dit jaar. Deze verschuiving is ook zichtbaar bij de vraag

rond financiering, waarbij slechts 37% aangeeft makkelijk financiering te vinden voor projecten, ten opzichte van 47% vorig jaar. Tweeëntwintig procent van de respondenten geeft zelfs aan dat financiering krijgen moeilijk tot erg moeilijk is. Enkel als er voldoende investeringszekerheid geboden wordt en er voldoende performante (grotere) turbines gebouwd kunnen worden, kan de verdere ontwikkeling van onshore windenergie optimistisch tegemoet gezien worden. Aangezien de enquête afgenomen werd ten tijde van hoge stroomprijzen werd dit ook als voorwaarde genoemd maar aangezien de prijzen opnieuw gezakt zijn, is gebleken dat deze voorwaarde niet standgehouden heeft. Tegenover vorig jaar is er een verdere stijging in de interesse in corporate Power Purchasing Agreements (cPPA's) maar gezien de complexiteit en de strenge bankvoorwaarden bieden deze niet voldoende potentieel om de vroegere investeringszekerheid¹ te vervangen.

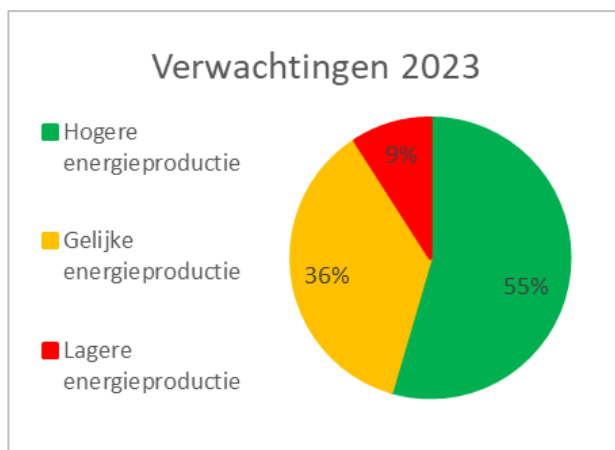
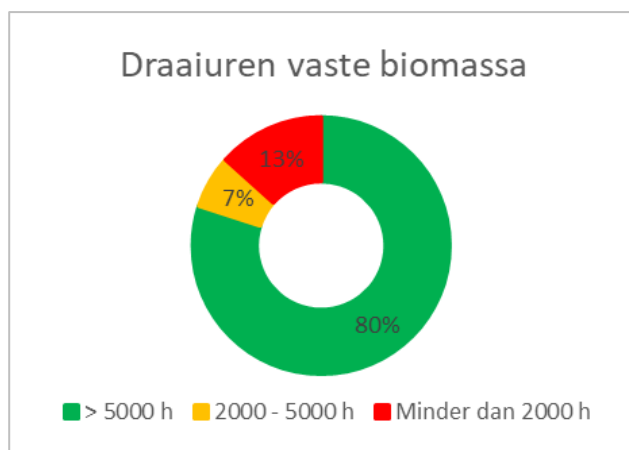
Trends

Tachtig procent geeft aan batterijopslag te onderzoeken in functie van flexibiliteit, een duidelijke stijging ten opzichte van vorig jaar. Bijna één op vier bekijkt ook opslag in de vorm van waterstof. Zeven op de tien uitbaters bekijken al opties om bestaande windturbines te vervangen door nieuwe, krachtigere exemplaren. Maar, bijna één op vijf geeft aan dat er geen vergunning gekregen kan worden voor de krachtigere turbines die vandaag op de markt zijn en die nodig zijn om een rendabele uitbating te garanderen. De belangrijkste hindernissen bij de vervanging van bestaande windturbines zijn de langdurende en complexe vergunningstrajecten, veranderde regelgeving sinds de initiële turbine geplaatst werd en het vinden van de juiste turbines op de markt. De windsector verduurzaamt continu, 64% geeft aan dat turbines die hier afgebroken worden elders geheel of gedeeltelijk een tweede leven krijgen. Verder worden zo goed als alle delen gerecycleerd.

Bio-energie

De sectorbarometer voor bio-energie werd dit jaar voor de eerste maal geïntegreerd met de bevraging van Biogas-E voor de voortgangsrapportering. Beide bevragingen werden dan ook meer op elkaar afgestemd. In totaal hebben 60 bio-energie stakeholders de bevraging ingevuld, 17 van hen zijn uitbaters van een vaste biomassa installatie.

Bio-energie installaties op vaste biomassa tonen zich duidelijk als een betrouwbare bron van energie. Driekwart van de installaties hadden meer dan 5000 draaiuren in 2022. Meer dan de helft van de respondenten geeft aan zelfs nog meer te willen produceren in 2023. Belangrijk is dat 80% van de bevroegden aangeeft dat zowel warmte als elektriciteit geproduceerd wordt in een warmtekrachtkoppeling configuratie.

De bio-energie installaties ontdekken ook hun 'talent' om een rol op te nemen in flexibele elektriciteitsproductie. Momenteel zet 40% zijn installatie in voor flexibele elektriciteitsproductie. De bio-WKK installaties zijn allemaal gekoppeld aan interne of externe warmtevragers. De warmtevraag is daarom

¹ De vroegere investeringszekerheid die geboden werd via een steunmechanisme, wordt op vandaag naar nul herleid.

een belangrijke factor die mee de flexibiliteit in de elektriciteitsproductie bepaalt. De verwachtingen zijn dat sectorkoppeling belangrijker wordt in de bio-energiesector. Dit blijkt ook uit de geplande investeringen. Investerings in koppeling met een warmtenet worden, naast vervagingsinvesteringen, als belangrijkste aangeduid voor de toekomst. Verder geeft 40% aan voor geplande investeringen in te dienen op de call groene warmte of een subsidiedossier in te dienen voor een ingrijpende wijziging.

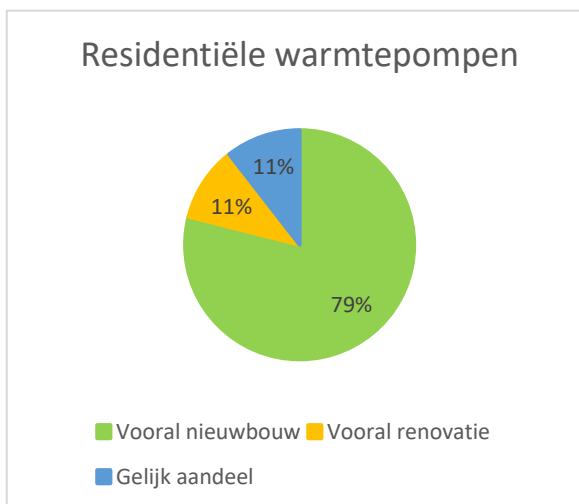
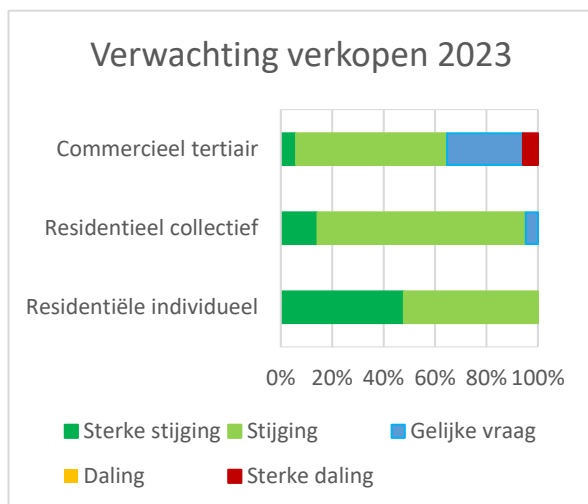
Slechts één op vier verwacht een groei in 2023. Aansluitend verwacht ook slechts een kwart dat er bijkomend personeel nodig zal zijn maar unaniem wordt aangegeven dat geschikt personeel vinden erg moeilijk is. Uit de bevraging komen verschillende oorzaken naar voor die verdere groei van de bio-energie sector in Vlaanderen belemmeren of zelfs een krimp zullen veroorzaken. Een verdubbeling van de biomassastromen of biomassastromen die niet meer verkrijgbaar zijn horen bij de redenen maar ook het veranderende beleid wordt mee als oorzaak van onrust in de sector aangegeven. De aanpassingen aan de groenestroomcertificaten, Vlarema en de omzetbelasting op inkomsten uit de elektriciteitsmarkt zijn voorbeelden van maatregelen die een negatieve impact zullen hebben op de sector. Meer dan de helft van de bevrageden duidt dan ook aan dat financiering krijgen moeilijk tot zeer moeilijk is.

Samengevat kan gesteld worden dat bio-energie sector een betrouwbare partner is in het (hernieuwbare) energielandschap zowel op vlak van elektriciteitsproductie als van warmteproductie. De bio-energie sector groeit in zijn rol binnen de energietransitie door op verschillende energievectoren in te spelen, door een rol op te nemen in flexibele energieproductie en door te integreren met bedrijven, processen en warmtenetten. Dit alles ondanks het feit dat de sector door de energiecrisis, stijgende kosten en veranderend beleid veel negatieve impact heeft ondervonden en dus een moeilijk jaar heeft gekend.

Warmtepompen

De warmtepompsector zag een stijging of sterke stijging van de verkopen in de residentiële sector en de meerderheid zag een stijging van de verkoop in de tertiaire sector. Deze stijging wordt bijna unaniem verwacht zich door te zetten het komende jaar. Als belangrijkste punt om de uitrol van warmtepompen verder te versnellen wordt het uitblijven van een taks shift van elektriciteit naar fossiele brandstoffen genoemd. Warmtepompen zijn een belangrijk onderdeel van een geïntegreerd energiesysteem dat gebaseerd is op hernieuwbare energie. Het capaciteitstarief en dynamische elektriciteitstarieven worden door ongeveer zeven op de tien respondenten dan ook gezien als een opportuniteit eerder dan een obstakel. Verder worden de belangrijkste integraties verwacht met PV, thermische opslag en batterijen.

De warmtepompsector verwacht duidelijk een verdere groei (maar hoofdzakelijk in nieuwbouw). Om het gebouwenbestand sneller en grondiger te decarboniseren is de taxshift echter cruciaal. Door de relatieve prijs voor elektriciteit ten opzichte van fossiele brandstoffen te verlagen, zal er ook in een renovatiecontext automatisch voor een warmtepomp gekozen worden.

Warmtenetten

Op de vraag naar de verwachte omzetevolutie zijn de respondenten voor warmtenetten opvallend optimistisch in vergelijking met de andere sectoren: driekwart verwacht een stijging (62%) tot sterke stijging in de omzet (10%).

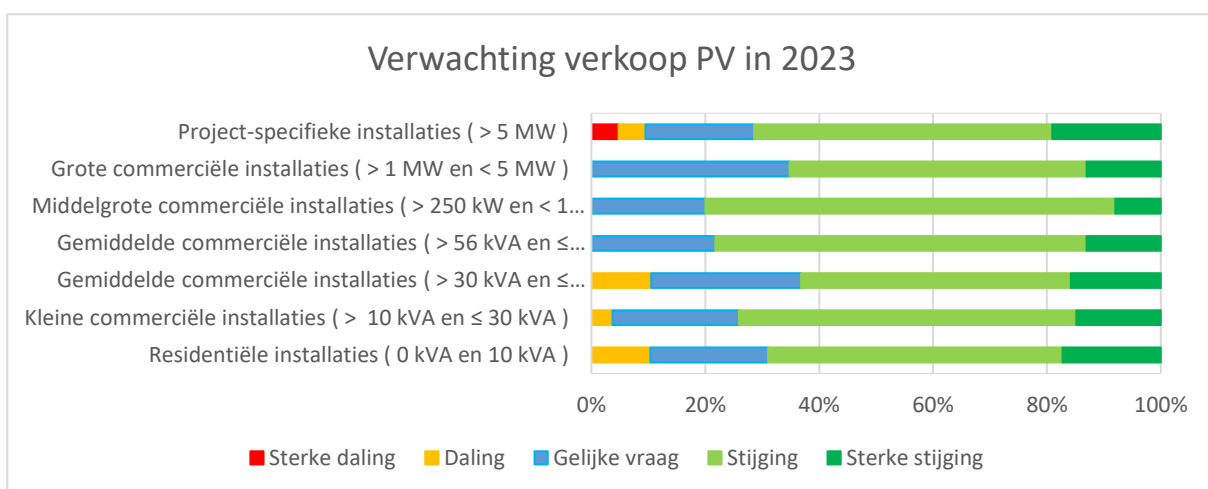
Een relevante kanttekening is dat deze stijging vooral te verwachten is in lage temperatuur warmtenetten in nieuwe (rand)stedelijke verkavelingen, omdat het daarvoor economisch interessant wordt. De ontwikkelingen in bestaande bebouwing gaan veel moeizamer. Dat is jammer, omdat net daar een grote bijdrage geleverd kan worden.

Over het verkrijgen van financiering is de sector dan weer pessimistischer dan de andere sectoren: de helft schat dit in als “moeilijk” (27%, het hoogste percentage van de sectoren) tot gemiddeld (24%).

Fotovoltaïsche zonnepanelen

Negen op de tien respondenten actief in dit segment zag een stijging of sterke stijging in de verkoop van residentiële installaties <10 kVA in 2022. In het tussensegment tussen de 10 kVA en 1MW werd er door slechts de helft een stijging genoteerd, maar zag ongeveer 20% een daling van de verkopen. In het marktsegment >5 MW gaven negen op de tien ook een stijging aan van de verkopen. De aankondiging dat in het verleden toegezegde steun ingehouden zal worden, zorgt voor wantrouwen bij de investeerders, waardoor deze een afwachtende houding aannemen. Dit knaagt duidelijk aan het investeringsklimaat.

De verwachtingen voor het komende jaar zijn positief, met een grote meerderheid die aangeeft een stijging van de verkopen te verwachten en een minimaal aantal respondenten dat aangeeft een daling te verwachten. Als belangrijkste voorwaarden om een gezonde groei en innovatie te verzekeren in de pv-sector worden een transparante regelgeving (48%), meer investeringszekerheid (45%) en voldoende beschikbaar personeel (32%) genoemd.

Commercieel

Zestig procent van de respondenten die actief zijn in het segment van de commerciële installaties (>56 kVA) geeft aan niet aan de call groene stroom deelgenomen te hebben. De voornaamste redenen die opgegeven worden, zijn ‘geen interesse’, ‘project is rendabel zonder steun’ en ‘te weinig investeringszekerheid’. De helft van de spelers die actief zijn in het commerciële segment ziet een toegenomen interesse in PPA’s.

Residentiële

Bij 32% van de verkochte pv-installaties in 2022 werd een batterijsysteem inbegrepen met een gemiddelde capaciteit van 7,8kWh per batterij. Bijna zeven op de tien respondenten geeft aan ook thuisbatterijen te zullen verkopen na afloop van de thuisbatterijpremie waarbij 43% aangeeft meer focus te leggen op de mogelijkheden i.f.v. het capaciteitstarief en dynamische prijzen in plaats van het zelfverbruik. De mogelijkheden van de batterijen die geplaatst werden zijn, naast het zelfverbruik verhogen, peak shaving

i.f.v. het capaciteitstarief (53%), verschuiven verbruik i.f.v. dynamische energieprijzen (44%) en eilandfunctie bij stroomuitval (38%). De helft geeft aan vertragingen van één tot meerdere maanden te hebben gekend in de levering van batterijen.

Flexibiliteit

Binnen onze overkoepelende werking rond systeemintegratie, focussen we ons dit jaar vooral op flexibiliteit (in brede zin) op het distributienet. Het belang van flexibiliteit in ons energiesysteem en de opportuniteiten die dit biedt, raken meer en meer verspreid in de sector. Negen op tien respondenten zien economisch potentieel in sturing i.f.v. dynamische prijzen en verhoging van het eigenverbruik. Vijfenzestig procent ziet sturing i.f.v. het capaciteitstarief, automatic frequency reserve (aFRR) en congestiebeheer op het distributienet. Meer dan de helft ziet potentieel in deelname aan manual frequency reserve (mFRR) en de frequency containment reserve (FCR).

Dit toont dat de markt klaar is om de flexibiliteit te bieden die nodig is om veel meer hernieuwbare energie te integreren, zowel op het transmissienet als het distributienet. Dit onderschrijft tevens de nood aan een goed werkend marktplatform dat deelname aan flexibiliteit makkelijk en breed toegankelijk maakt voor alle spelers.

Uit de vraag 'wat is er volgens u nodig om de elektrificatie te versnellen' komen volgende antwoorden het meeste naar voren:

- Taxshift die de prijsverhouding elektriciteit vs. fossiele brandstoffen verbetert;
- Stabiel investeringsklimaat en investeringszekerheid;
- Een goed uitgebouwd en transparant elektriciteitsnet.

De ODE sectorbarometer werd dit jaar ingevuld door 227 mensen die actief zijn in de hernieuwbare energiesector. De bevraging liep van 7 februari t.e.m. 25 maart 2023 en stond open voor leden en niet-leden van ODE Vlaanderen.

Meer informatie

Over Organisatie Duurzame Energie

ODE, Organisatie Duurzame Energie Vlaanderen, is de sectororganisatie voor duurzame energie in Vlaanderen en werkt aan een 100% hernieuwbaar energiesysteem. ODE brengt ruim 300 bedrijven, kenniscentra, universiteiten en organisaties samen om aan kennisuitwisseling, visievorming en belangenbehartiging te doen. ODE is de belangrijkste hernieuwbare energie stakeholder voor de betrokken overheden. ODE Vlaanderen is ook de spreekbuis van de duurzame energiesector in Vlaanderen.

Contact: Dirk Van Evercooren, Algemeen Directeur ODE,
M. +32 (0)2 5147805 (doorgeschakeld)
E. dirk.vanevercooren@ode.be

ODE Vlaanderen
Koningsstraat 146
1000 Brussel
<https://www.ode.be/>